SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:619

av Magnus Berntsson (KD)

Enklare regler för små stiftelser

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag som förenklar reglerna för mindre stiftelser, särskilt när det gäller ändring av stiftelseförordnanden, avveckling och sammanslagning av stiftelser med likartade ändamål, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har ett stort antal stiftelser som genom åren har bildats för att stödja olika samhällsnyttiga ändamål. Många av dem förvaltar relativt små tillgångar och har ändamål som formulerades under helt andra samhällsförhållanden än dagens. Stiftelserna utgör en viktig del av civilsamhället och kan bidra med betydande insatser inom exempelvis utbildning, forskning, kultur och social verksamhet. Stiftelseformen bygger med rätta på en stark respekt för stiftarens vilja. Tillgångar som avsatts för ett bestämt ändamål ska inte utan vidare kunna användas för något annat. Samtidigt måste regelverket kunna hantera situationer där tiden har sprungit ifrån ett stiftelseförordnande eller där en stiftelses tillgångar blivit så små att kostnaderna för administration och förvaltning står i orimlig proportion till den nytta som stiftelsen kan åstadkomma.

Det finns redan möjligheter enligt stiftelselagen att under vissa förutsättningar ändra föreskrifter i ett stiftelseförordnande och att avveckla mindre stiftelser. Regelverket är dock restriktivt och processerna kan vara både komplicerade och kostsamma. För små stiftelser kan följden bli att en oproportionerligt stor del av de begränsade tillgångarna går till administration och juridiska processer i stället för till det ändamål som stiftaren ville främja. Problemet har varit känt under lång tid. Redan 2019 uppmärksammade Kammarkollegiet och länsstyrelserna Justitiedepartementet på behovet av förenklingar av reglerna för ändringar i stiftelseförordnanden. Civilutskottet har därefter vid upprepade tillfällen hänvisat till att frågan bereds inom Regeringskansliet. Senast i betänkande 2025/26 konstaterade utskottet att frågan om en förenkling av regleringen av ändringar i stiftelseförordnanden fortfarande bereds inom Regeringskansliet.

När en fråga som berörda myndigheter uppmärksammade redan 2019 fortfarande är föremål för beredning flera år senare finns det anledning att gå vidare från beredning till konkreta åtgärder. En översyn bör därför syfta till att skapa enklare och mer proportionerliga regler för mindre stiftelser utan att grundprincipen om respekt för stiftarens vilja åsidosätts. Det bör bland annat bli enklare och mindre kostsamt att ändra föråldrade eller i praktiken omöjliga ändamålsbestämmelser. Det bör också finnas ändamålsenliga möjligheter att avveckla stiftelser vars tillgångar är så begränsade att en fortsatt självständig förvaltning inte är försvarbar. Därutöver bör möjligheterna att slå samman mindre stiftelser med likartade ändamål ses över. En sådan lösning kan i många fall vara bättre än att låta flera små stiftelser bära var sin administrativ kostnad. Genom en sammanslagning kan mer av tillgångarna komma det avsedda ändamålet till del samtidigt som stiftarens grundläggande intentioner kan bevaras. Ett proportionerligt regelverk för små stiftelser skulle frigöra resurser till de ändamål som stiftelserna är satta att främja. Regeringen bör därför skyndsamt slutföra det arbete som pågått under flera år och återkomma med förslag som förenklar reglerna för mindre stiftelser.

Magnus Berntsson (KD)